

Granskat samtal

»bemötas av personer som har tillräcklig kompetens och vet sammanhangets gränser«

Det var otippat att en av vårens mest uppmärksammade frågor i Svenska kyrkan kom att handla om självvårdssamtal. I slutet av maj sände Sveriges television programmet Uppdrag granskning (28 maj 2014) om dessa skyddade samtal. Vinkeln var hårt styrd, sammanfattad under rubriken "Bögbotarna". I programmet hade reportern "Calle" agerat undercover och filmat självvårdssamtal med några präster i Svenska kyrkan.

Prästerna var inte valda på måfå utan hade kalibrerats fram med koordinaterna den kyrkopolitiska gruppen Frimodig kyrka, och de som tidigare klagat på att de inte vill viga homosexuella par. "Calle" fejkar i samtalen att han är homosexuell och uttrycker en osäkerhet kring sin könsidentitet. Är homosexualitet kanske något man kan bli fri från, ja som kan botas? Hur frågan verkligen uttrycks i samtalen får vi aldrig veta. Eller om prästerna provoceras till att gå utanför skaklarna, det vill säga utanför kyrkomötets beslut från 2005. Av alla präster som fastnat i granskningsnätet finns fyra präster med i programmet. Hur många som valts bort för att de inte passat in i programvinkeln, ja det får vi heller aldrig kännedom om.

Långt innan programmet visats var diskussionen igång. Efter sändningen blev ropen mer högröstade. De har handlat om journalistiska arbetsmetoder som en del menade nådde sin bottennivå i programmet. Några röster har fokuserat på konfidenten "Calle" och befängt påstått att han brutit mot tystnadsplikten och samtalskontraktet genom att fara med osanning och genom att spela in och offentliggöra samtalen. Andra kritiker har stannat i prästernas situation. Lågwatermärket var här den text som publicerades av både tidningen *Dagen* och *Kyrkans Tidning* (4 juni 2014) underskriven av några präster, två professorer, tre pastorer och en journalist. De jämförde situationen för prästerna i programmet med en 17-årig pojkes övergrepp på en jämnårig flicka då han i smyg spelade in ett samlag och sedan publicerade filmen på internet. I texten framförs det helt absurda påståendet att vid en jämförelse är det "värre" med "övergreppet mot de inspelade prästerna".

Många av synpunkterna har haft fokus på aktörerna i samtalet och inte minst programmets upplägg. Och

visst förtjänar de journalistiska vägvalen att granskas och med rätta kritiseras. Ändå måste jag säga att det finns annat som är viktigare än programproduktionen. Jag tänker på hur en människa som kommer med sitt livs kanske djupaste frågor bemöts av kyrkans företrädare. Hur diakoner och präster sätter gränser.

En gräns handlar om samtalets och börens ramar. Hit hör förtroendet för självvårdssamtalet. Att i samtalets rymd bemötas med lyhördhet och omsorg. Att höra evangeliets ord in i det egna livet. Efter programmet hade sänts märktes kommentarer i sociala media som förklarade prästernas agerande med att präster ber och ska be för allt en människa kommer med. Vill någon få hjälp att ändra sin (homosexuella) läggning så ber präster för det. Men att i öppenhet lägga en människas liv i Guds händer och be om varaktiga och kärleksfulla relationer är inte detsamma som att be för allt. Jag hoppas att om någon kommer till kyrkans diakoner och präster till exempel med en vilja att bli rasist, mindre empatisk och mer våldsam så handlar förbönen inte om att effektuera utan om att lägga personens liv i Guds händer, och att stanna i att personen bärs av Guds nåd och kärlek.

En gräns handlar om kompetens. Några av prästerna i programmet kommer snabbt in på frågor om eventuella övergrepp i barndomen. Ämnet verkar aktualiseras som en möjlig förklaring till "Calles" frågor om homosexualitet. I programmets klippning blir det direkt smärtsamt att se hur präster stannar i påståenden om bortträngda minnen, i sig omdiskuterade teorier som dessutom är långt från den prästerliga kompetenszonen och självvårdssamtalets ramar.

Några slutsatser. Alla kan göra misstag, också präster i ett självvårdssamtal. Sexualitet är en integrerad del av människans djupaste identitet. Om en människa i kyrkans tysta (eller öppna) rum vill tala om sin sexualitet måste personen bemötas av diakoner och präster som har tillräcklig kompetens och som vet sina egna och sammanhangets gränser.

BOEL HÖSSJER SUNDMAN

